

JUSTITSMINISTERIET
Lovafdelingen

Kontor: Formueretskontoret
Sagsnr.: 2008-702-0109
Dok.: JSM40657

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT
vedrørende
forslag til lov om hæftelse for børns erstatningsansvar (L 96)

1. Indledning

Lovforslaget bygger på en udtalelse af 15. september 2008 om forældreansvar fra Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet (herefter "udtalelsen").

Ungdomskommissionens udtalelse har været sendt i høring hos de myndigheder og organisationer, der er nævnt i pkt. 6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar vedrørende udtalelsen fra følgende:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Advokatrådet, Landsforeningen af Beskikede Advokater, Forsikring & Pension, Danske Regioner, Kommunernes Landsforening, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Institut for Menneskerettigheder, Foreningen Stop Volden, Landsforeningen Hjælp Voldsofre, Landsforeningen Forebyg vold; hjælp voldsramte, Retssikkerhedsfonden og Retspolitisk Forening.

Justitsministeriet har endvidere modtaget bemærkninger fra **Dansk Socialrådgiverforening**.

Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført med kursiv.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Det fremsatte lovforslag svarer indholdsmæssigt i det væsentlige til det lovudkast, som et flertal af Ungdomskommissionens medlemmer har anbefalet i udtalelsen. Beløbsgrænsen for forældrenes hæftelse er dog efter drøftelse mellem regeringen, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance forhøjet i forhold til flertallets lovudkast (5.000 kr.), således at den, der har forældremyndigheden over et hjemmeboende barn under 18 år, hæfter med op til 7.500 kr. pr. skadegørende handling eller undladelse. Der er endvidere foretaget visse ændringer af teknisk karakter navnlig med henblik på, at den foreslåede regulering udformes som en ny hovedlov.

2. Høringssvarene

2.1. Generelle synspunkter

Østre og Vestre Landsret bemærker, at det i det væsentlige beror på en politisk vurdering, om man ønsker at gennemføre den foreslåede regel om forældreansvar, og man finder derfor ikke at burde udtale sig om forslaget. **Østre Landsret** tilføjer, at forslaget fra Ungdomskommissionens flertal indebærer et brud med hidtil anerkendte principper i dansk erstatningsret.

Domstolsstyrelsen har ingen bemærkninger til udtalelsen.

Rigsadvokaten, Rigspolitiet og Direktoratet for Kriminalforsorgen har anført, at man er repræsenteret i Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet og ikke har yderligere bemærkninger til udtalelsen.

Byretterne, Den Danske Dommerforening, Advokatrådet, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Danske Regioner, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Landsforeningen forebyg vold; hjælp voldsramte og Retssikkerhedsfonden anfører, at man kan tiltræde de synspunkter, som et mindretal i Ungdomskommissionen har givet udtryk for i udtalelsen.

Advokatrådet bemærker endvidere, at foreliggende forskning ikke underbygger flertallets antagelse om, at et hæftelsesansvar for forældrene vil kunne opfylde intentionen om at få flere forældre til at påtage sig et større ansvar for at undgå, at deres børn begår skadevoldende kriminalitet, og det bør derfor først undersøges, hvilken sociologisk effekt en ordning som den foreslåede vil have over for de svagest stillede grupper, hvis hensigten er, at disse er den primære målgruppe for ordningen.

Retspolitisk Forening finder, at flertallets forslag er en særdeles vidtgående ændring af det hidtidige forældreansvar, og at forslaget ikke stemmer med den almindelige regel om, at forældres tilsynsansvar lempes, jo ældre børn der er tale om. Det anføres endvidere, at det ikke er sandsynligt, at en skadelidt i tilfælde af det skadevoldendes barns benægtelse vil tage besværet med at anlægge sag mod forældrene ved domstolene, når forældrene kun skal hæfte med indtil 5.000 kr.

Dansk Socialrådgiverforening tvivler på, at et skærpet forældreansvar vil have en positiv kriminalpræventiv effekt. En ordning med ”bødestraf” til forældrene kan føre til betydelig gæld til det offentlige og skabe problemer i familier med lav indkomst, og den foreslåede ordning betyder, at det skal kunne påvises, at skaden skyldes fejl eller forsømmelse i forhold til opdragelsen, hvilket kræver en klar definition af, hvornår man er en ”god forælder”.

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at den foreslåede bestemmelse om skærpet forældreansvar kan gennemføres med respekt for de menneskeretlige forpligtelser, og man anbefaler, at unge i videst muligt omfang inddrages i løsninger og beslutninger vedrørende deres og forældrenes erstatningsansvar. Der er en risiko for, at forslaget om et skærpet forældreansvar primært rammer familier med få ressourcer, herunder måske især familier med anden etnisk baggrund end dansk, og det bør så vidt muligt sikres, at erstatningsbeløbet ikke forårsager fattigdom og marginalisering af socialt udsatte familier.

Advokatrådet finder, at en beløbsgrænse på op til 5.000 kr. pr. skadegørende handling kan have vidtgående økonomiske følger for de svagest stillede familier, hvilket ikke stemmer med kommissionens bemærkninger om, at ordningen ikke bør medføre økonomisk uoverskuelige konsekvenser for de pågældende familier.

Justitsministeriet bemærker, at der i dag findes regler om hæftelse for andres culpøse skadeforvoldelse i Danske Lov 3-19-2, hvorefter en arbejdsgiver hæfter for skader, som en ansat forvolder i tjenesten ved culpøs adfærd, og i § 10 a i produktansvarsloven, hvorefter en mellemandler bl.a. hæfter for produktskader, der skyldes culpøs adfærd hos producenten.

I modsætning til det gældende ”tilsynsansvar” for forældre, hvor det vurderes, om forældrene konkret har ført det tilsyn, der med rimelighed

kan forventes af dem, tager den foreslåede ordning sigte på generelt at motivere forældre til at fokusere mere på rollen som opdrager og for opdragelsens betydning for børnenes trivsel og adfærd.

For så vidt angår de processuelle spørgsmål, der er rejst i høringssvaret fra Retspolitisk Forening, kan der henvises til pkt. 4.2 i det fremsatte lovforslags almindelige bemærkninger, hvor det er anført, at Justitsministeriet har anmodet Retsplejerådet om i forbindelse med rådets igangværende arbejde med den såkaldte adhæsionsproces at overveje behovet og mulighederne for at tillade, at krav mod forældremyndighedsindehaveren i anledning af den forvoldte skade kan behandles under en eventuel straffesag mod en person under 18 år.

Ungdomskommissionen anfører i afsnit 7.2 i udtalelsen, at der ikke foreligger empiriske undersøgelser af den kriminalpræventive effekt af at pålægge forældre at hæfte for deres børns ansvarspådragende handlinger. Efter regeringens opfattelse vil der være en god mulighed for, at en beløbsbegrænset økonomisk hæftelse kan motivere flere forældre til at fokusere mere på deres rolle som opdragere og på opdragelsens betydning for børnenes trivsel og adfærd, jf. ovenfor.

Den foreslåede ordning tager ikke sigte på en bestemt gruppe af forældre.

Den foreslåede ordning går ikke ud på at pålægge forældre et strafansvar i form af bødestraf i anledning af deres børns kriminalitet, og Ungdomskommissionen fraråder også en sådan model, jf. afsnit 7.1.1 i udtalelsen. Der skal således ikke betales bøder til det offentlige. Det civile ansvar, som forældremyndighedens indehaver pålægges med ordningen, vil kunne lempes i konkrete tilfælde, hvis det vil virke urimeligt tyngende, jf. den almindelige lempelsesregel i erstatningsansvarslovens § 24.

Det er ikke korrekt som antaget af Dansk Socialrådgiverforening, at den foreslåede hæftelsesregel kun gælder i tilfælde, hvor forældrene har handlet i strid med "god forældreskik". Som der nærmere er redegjort for i udtalelsens afsnit 7.4.2, fraråder kommissionen også en sådan model. Den foreslåede lovregel indebærer, at forældrene hæfter for de skader, som barnet selv kan gøres erstatningsansvarlig for, uanset om der er noget at bebrejde dem eller ej.

Efter Justitsministeriets opfattelse taler hensynet til at sikre en let anvendelig ordning for at angive en fast beløbsgrænse i loven, således at det – på samme måde som ved andre erstatningskrav – må bero på en konkret vurdering af den enkelte sags omstændigheder, om der bør ske nedsættelse af erstatningspligten, fordi denne pligt i det konkrete tilfælde vil virke urimeligt tyngende eller på grund af andre særlige forhold, jf. erstatningsansvarslovens § 24. Det er regeringens opfattelse, at den foreslåede beløbsgrænse vil indebære, at ansvaret for forældremyndighedens indehaver normalt ikke vil have uoverskuelige økonomiske konsekvenser for den pågældende.

2.2. Sammenhæng med andre initiativer på området

Kommunernes Landsforening finder det afgørende af hensyn til den præventive virkning af den foreslåede ordning, at offentligheden gøres bekendt med den.

Justitsministeriet er enig i, at det er væsentligt at informere om både de eksisterende erstatningsregler og det foreslåede nye hæftelsesansvar. Justitsministeriet vil drøfte mulighederne for en øget oplysningsindsats på området med relevante myndigheder og organisationer, jf. også pkt. 4.2 i det fremsatte lovforslag.

Børnesagens Fællesråd har anført, at forældreansvaret bør styrkes ved anvendelse af foranstaltninger efter lov om social service, og en regel om forældres hæftelse for deres børns skadegørende handlinger bør i givet fald bør gøres ”betinget”, således at erstatningspligten bortfalder, hvis barnet ikke forvolder skade inden for eksempelvis 2 år.

Ungdomskommissionen vil afgive en samlet betænkning om andre initiativer for at forebygge og bekæmpe ungdomskriminalitet i foråret 2009.

Justitsministeriet er enig med Ungdomskommissionen i, at det er afgørende vigtigt, at den ordning er enkel og overskuelig og ikke tilskynder til retstvister. Om der hæftes eller ej, bør så vidt muligt kunne afklares mellem skadelidte og de pågældende forældre uden behov for at inddrage det offentlige. En ordning med et ”betinget” forældreansvar som nævnt i hørings svaret minder om et strafferetligt sanktionssystem og vil ikke kunne fungere uden offentlige myndigheders medvirken.

2.3. Forsikringsdækning og forholdet til andre dækningsordninger

Forsikring & Pension bemærker indledningsvis, at et hæftelsesansvar som foreslået vil være forsikringsbart. Forsikringsdækning vil svække det præventive sigte med ordningen, mens fravær af forsikringsdækning omvendt vil kunne ramme visse familier hårdt. Det bør afklares, om og mod hvem selskaberne i givet fald har regres, hvis der er forsikringsdækning af forældreansvaret.

Justitsministeriet er enig med Ungdomskommissionen i, at det ikke bør forbydes at tegne forsikring, som dækker hæftelsen i medfør af den foreslåede lovgivning, og at de almindelige forsikringsretlige og erstatningsretlige regler i givet fald bør finde anvendelse. Den nærmere betydning heraf er beskrevet i de specielle bemærkninger til § 1 i det fremsatte lovforslag.

Landsforeningen Hjælp Voldsofre finder det væsentligt, at indførelse af skærpede regler om forældreansvar ikke betyder, at de voldsofre, der i dag tildeles erstatning af det offentlige i medfør af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser fremover først skal rette et krav mod gerningsmandens forældre. Det bør præciseres, at Erstatningsnævnet udbetaler erstatningen som hidtil, og at nævnet herefter eventuelt har regres mod forældrene. Det bør også afklares, om forældrenes hæftelse bortfalder, hvis der er tale om en skade, der er dækket af skadelidtes tingsskade- eller driftstabsforsikring.

Efter offererstatningslovens § 17 indtræder staten i skadelidtes krav mod skadevolderen, hvis Erstatningsnævnet udbetaler erstatning til skadelidte i medfør af reglerne i denne lov. Staten har dermed et regreskrav mod skadevolderen, i det omfang betingelserne for at pålægge vedkommende et erstatningsansvar er til stede. Den foreslåede bestemmelse om forældreansvar indebærer, at forældremyndighedsindehaveren hæfter beløbsbegrænset for skader, som det skadevoldende barn selv er erstatningsansvarlig for, og det følger efter Justitsministeriets opfattelse heraf, at staten kan gøre regres op til beløbsgrænsen for hæftelsesansvaret mod forældremyndighedsindehaveren. Dette er præciseret i de specielle bemærkninger til § 1 i det fremsatte lovforslag.

Det er forudsat i de specielle bemærkninger til § 1 i det fremsatte lovforslag, at de almindelige forsikringsretlige regler finder anvendelse, herunder reglen i erstatningsansvarslovens § 19 om bortfald af erstat-

ningsansvar i tilfælde, hvor skaden er dækket af skadelidtes tings- eller driftstabsforsikring.

2.4. Ressourcemæssige spørgsmål

Byretterne og Den Danske Dommerforening bemærker, at et skærpet forældreansvar i form af en hæftelsesregel må forventes at medføre en forøgelse af sagsantallet ved domstolene, og at man går ud fra, at der i den forbindelse vil blive tilført domstolene de fornødne ressourcer.

Det er Justitsministeriets vurdering, at lovforslagets økonomiske konsekvenser for domstolene vil kunne rummes inden for domstolenes eksisterende økonomiske ramme, jf. herved pkt. 5 i det fremsatte lovforslag. Det bemærkes, at den tilsvarende ordning i norsk ret efter det oplyste har givet anledning til meget få domstolsafgørelser siden bestemmelsens ikrafttræden i 1966, jf. herved pkt. 3.1 i Ungdomskommissionens udtalelse.